

«Край, в якому я живу»

**Етнографічний музей
«Українська світлиця»**

**Кальницька ЗОШ І-ІІІ ступенів
ім. Ярослава Івашкевича**

керівник Штовбонько А.М.

«Пізнай свій край... себе, Свій РІД, свій народ, свою землю – і ти побачиш шлях у життя. Шлях, на якому найповніше розкриються твої здібності. Ти даси йому продовження, вторувавши стежину, із тієї стежини вже рушили у життя твої нащадки. І також будеш ти».

Г. Сковорода

Музей «Українська світлиця» створений у квітні 16 квітня 2009 року.

Ініціатор створення і керівник музею Штовбонько А.М.

Вагоме вмотивування самої потреби створення музею та конкретно поставлена на початку тема “Українське народне житло XIX-XX ст” дало бажані результати: у поповненні експонатами брали участь учні школи, кальничани. Це все мало величезне пізнавальне та виховне значення.

У системі роботи шкільного музею різні форми роботи:

- організація дослідницької діяльності та систематичне поповнення фондів музею шляхом проведення експедицій, походів, екскурсій;
- проведення просвітницької і виховної роботи серед учнівської молоді та інших категорій населення;
- участь у сільських заходах та громади, у науково-дослідницькій та пошуково-краєзнавчій роботі, інших дослідженнях;
- використання музейних експонатів в навчально-виховному процесі.

У «Подільській світлиці» розроблено 4 тематичні екскурсії:

«Українська народна вишивка»

«Український національний одяг»

«Українське народне житло XIX-XX ст.»

«Декоративно-ужиткове мистецтво в побуті»

Розділ «Українське народне житло XIX-XX ст.»

«Українська світлиця» має вигляд сільської хати, розділеної на дві частини: світлиця та комора. Учні мають змогу побачити справжній інтер'єр української хати. Відтворена українська піч, коло якої представлена широка виставка старовинних кухонних меблів та посуду, різноманітні скрині, дерев'яні ліжка, дитяча колиска, музичний інструмент мандоліна. Також є цікаві експонати із Закарпаття та Полісся.

Гордістю музею є покуть. Це місце для образів, яких у музеї є три (православна, католицька та ікона старовірів). Вони відображають національний етнос Кальника середини XIX початку XX століття – XVIII ст. Вони прикрашені давніми вишитими рушниками, цілющим зіллям та квітами.

Розділ «Український національний одяг»

Експозиція знайомить із народним святковим одягом, який складався з вишитої полотняної сорочки і плахти з кольоровою попередницею (фартухом), а в робочий час – з двох темних запасок або чорної дерги, які прикріплялися до стану кольоровим шерстяним поясом. Жінки носили також юпки (жакети), пошиті з тонкого домотканого сукна, а в другій половині XIX ст. – з фабричної тканини. Головними уборами були намітки, очіпки, хустки. У музеї експонуються елементи жіночого та чоловічого одягу XVIII – XIX століть.

Розділ «Декоративно – ужиткове мистецтво в побуті» представляє невеликі за кількістю, але багаті й різноманітні за змістом етнографічні

колекції: ткацтво, вишивка, бортництво, різьбярство, гончарство, лозоплетіння..

Експозиція знайомить з розвитком народних промислів, починаючи з XVIII ст. до наших днів. Відкривається виставка зразками гончарного промислу, який на території Поділля виник в епоху неоліту.

У подільському гончарстві переважають вироби з червоної глини, зустрічаються зображення птахів, тварин і риб. Гончарні вироби мали різне призначення. Майстри виготовляли кухонний та столовий посуд, тарілки, друшляки, глечики, горнята, дзбани. Зразки виробів експонуються в музеї. В експозиції представлені примітивні знаряддя праці селян – ціп, серп, рублі, рогачі, гребіні, коромисла, жорна. В доброму стані збереглися верзуни - кошики із житньої соломи для зберігання зерна. А довбанка – вулик роботи майстра Куценка Мефодія 1948 року, нещодавно ще слугувала на пасіці Мацька Віктора Васильовича.

В експозиції представлено ткацтво, яке ще існувало в Кальнику до початку 60 років минулого XX століття . Зібрано тут елементи ткацького верстата, прядки, веретенця, дергальні та чесальні щітки, конопляні кукли, нитки та зразки тканини коноплі, льону.

Розділ «Українська народна вишивка» висвітлює глибоко продуманий і перенесений на тканину етногенез українського народу,

Цікавими експонатами музею є рушники. Типовий орнамент цього рушника - це образні стилізовані казкові квіти у вигляді вазончика, дерева життя, на якому можна розрізнати рослинність України, оспівану та щедро опоетизовану в усній народній творчості. На них ми можемо побачити соняшник і калину, грона винограду і рожу, тюльпан і гвоздику, барвінок і дубові листочки, жолуді і суниці, вишню і вербове листя.

В нашому селі шанують і пам'ятають знаних вишивальниць Мульта Віру, Паламарчук Ніну, Камацьку Марію, Пундик Олену, Копняк Раїсу.

Народні традиції вишивки гідно продовжують сучасні майстри, серед них

Хіхловська Ольга, Поліщук Катерина, Копняк Раїса, Баліцька Алла,
Гутковська Оксана., Лаута Олена, Мультак Людмила.

Вчителі-предметники на уроках мистецтва, української літератури,
образотворчого мистецтва, трудового навчання
використовують приміщення музею для проведення уроків з
вивчення побуту та ремесел.

Експозиція музею постійно поповнюється новими експонатами. До
нашого часу їх збереглося мало, а тому фіксація в музейній колекції
предметів зникаючої старовини – дуже важлива справа. Крім речових
пам'яток є багатий писемний матеріал : записи фольклору, етнографічні
дані, розробки уроків народознавства, майстер-класи : виготовлення ляльки-
мотанки, бісероплетіння (Андрієнко С.М.) витинанки Хміль Ю.В.), дідуха,
вишивання хрестиком (Штовбонько А.М.) виховних заходів. Також є цікаві
експонати із Закарпаття та Полісся.

Музей став шкільним навчально-виховним центром, на базі якого
здійснюється краєзнавча пошукова та просвітницька робота. Робота в
музеї формує у дітей зацікавленість минулим свого народу, його
традиціями, звичаями, обрядами; викликає відчуття кровної
приналежності до своєї нації, народу, виховує патріотизм. З дня
створення музею було проведено багато різноманітних екскурсій, для учнів
шкіл району та області, учасників районних та обласних семінарів, делегацій
студентів Польщі. Відвідують музей і випускники школи різних років під
час проведення своїх зустрічей.